

Stanisław Godlewski

O radzieckiej adwokaturze

Palestra 10/7(103), 4-7

1966

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

mającą i profilaktyczną przyczyniłoby się do osiągnięcia lepszych rezultatów w walce przeciwko przestępczemu marginesowi w naszym życiu, przeciwko złu, które tak często jest powodem wielu nieszczęść ludzkich.

Powyższy postulat pod adresem adwokatury wynika również z faktu, że działa ona w socjalistycznej rzeczywistości, a jej interesy są zbieżne z interesami społeczeństwa budującego ustroj sprawiedliwości społecznej.

Takiego działania wymaga obecny okres uspołeczniania adwokatury.

STANISŁAW GODLEWSKI

○ radzieckiej adwokaturze

W dniach 26.V.—3.VI.1966 r. przebywała w Moskwie i Leningradzie delegacja Ministerstwa Sprawiedliwości na zaproszenie Przewodniczącego Komisji Prawniczej ZSRR i Prezesa Sądu Najwyższego ZSRR. Pięciosobowej delegacji przewodniczył wiceminister Kazimierz Zawadzki.

Byłem członkiem tej delegacji dlatego, że przedmiotem zainteresowania delegacji były również zagadnienia ustroju adwokatury w ZSRR, oraz dlatego, że zachodziła potrzeba omówienia warunków umowy o pomocy prawnej między adwokaturą polską a „Iniurkolegium”.

W toku licznych, oficjalnych rozmów i spotkań z przedstawicielami adwokatury radzieckiej, ściślej — Federacyjnej Republiki Rosyjskiej, miałem możliwość zapoznać się z ustrojem adwokatury i warunkami pracy adwokatury.

Ustrój adwokatury w ZSRR uregulowany jest ustawami republik związkowych. Każda z republik ma swoje pewne odrębności ustrojowe. Bliżej zapoznałem się z ustrojem adwokatury Republiki Rosyjskiej i dlatego wszystko, co dalej piszę, odnosi się do adwokatury w RSFRR.

Ustrój adwokatury w RSFRR zbliżony jest do ustroju adwokatury w Polsce. Adwokaci pracują w zespołach, tzw. konsultacjach, których kierownicy wyznaczani są przez kolegium adwokatów. Nadzór nad pracą konsultacji sprawują okręgowe kolegia adwokatów (odpowiednik naszej rady adwokackiej). Na czele kolegium adwokatów stoi kilkusobowe prezydium, którego przewodniczący i dwóch wiceprzewodniczących są osobami stale urzędującymi (przy jednoczesnym wykonywaniu przez nich pracy zawodowej). Jeden z wiceprzewodniczących pełni funkcje rzecznika dyscyplinarnego.

Nadzór nad adwokaturą sprawuje Komisja Prawnicza (odpowiednik Ministerstwa Sprawiedliwości) i rady narodowe. W komisji Prawniczej RSFRR jeden z wiceprzewodniczących Komisji zajmuje się sprawami adwokatury. Nadzór Komisji Prawniczej dotyczy zarówno spraw osobowych, jak i organizacyjnych. Wydział adwokatury w Komisji zatrudnia kilku pracowników. Pracownicy Wydziału dokonują okresowych kontroli kolegiów adwokackich i konsultacyj. Kontrola obejmuje również

zagadnienia pracy zawodowej, m. in. na podstawie akt sądowych oraz wystąpień na salach sądowych. Rezultaty kontroli omawiane są na posiedzeniach Komisji Prawniczej z udziałem prezydium kolegium adwokatów. Sprawozdania z kontroli składane są radom narodowym.

Wpisu na listę adwokatów dokonuje kolegium adwokatów w porozumieniu z Komisją Prawniczą. Wpis na listę poprzedzony jest odbyciem 6-miesięcznego stażu (aplikacji). W chwili obecnej jest minimalna liczba stażystów ze względu na to, że po ukończeniu studiów absolwenci otrzymują skierowanie do pracy przede wszystkim do sądownictwa, prokuratury i administracji państwowej.

Obecna liczba adwokatów pokrywa w pełni zapotrzebowanie. Przyjmuje się, że w Moskwie i Leningradzie jest nadmiar adwokatów i dlatego dalsze wpisy w tych miastach są bardzo ograniczone. Dość duży procent adwokatów stanowią kobiety.

Adwokatura udziela pomocy prawnej ludności i jednostkom gospodarki społecznej. Prawnicy świadczący pracę jednostkom gospodarki społecznej nie należą do adwokatury. Adwokaci obsługują kilka tysięcy przedsiębiorstw państwowych, sowchozów i kolchozów (w tym dużą liczbę kolchozów — bezpłatnie).

Adwokatura udziela dość szeroko bezpłatnej pomocy prawnej (poradnictwo) w punktach konsultacyjnych przy radach narodowych i innych jednostkach. Ponadto adwokaci obowiązani są prowadzić bezpłatnie sprawy — po stronie powodowej — o alimenty, należność za pracę i odszkodowanie w związku z wypadkiem w zatrudnieniu. Strona potrzebująca pomocy w tym zakresie zgłasza się wprost do konsultacji i tutaj kierownik przydziela sprawę adwokatowi bez udziału sądu w wyznaczeniu adwokata.

Skład osobowy konsultacji ustala kolegium, ono też dokonuje uzupełniających wpisów.

Kierownik konsultacji wyznaczony jest przez kolegium. Otrzymuje on wynagrodzenie w zależności od wielkości zespołu. Zespoły w dużych miastach są wieloosobowe (mają one do 60 członków), w miejscowościach małych są zespoły często jedno- lub dwuosobowe. W tych małych zespołach kierownik nie otrzymuje wynagrodzenia.

Kierownik zespołu nie jest obowiązany stale przebywać w zespole. Regułą jest, że w zespole jest stale obecny dyżurny adwokat, który przyjmuje klientów. Kierownik ma prawo wypracować — ponad swoje wynagrodzenie — 50% poborów.

Kierownik zespołu (ew. dyżurny adwokat) rozdziela sprawy, ale wola klienta co do wyboru adwokata jest decydująca. Jeśli klient nie wskazuje adwokata, kierownik zleca sprawę adwokatowi według swego uznania.

Wielu adwokatów prowadzi praktykę jednorodną, tzn. cywilną lub karną.

Konsultacje zatrudniają bardzo mało pracowników administracyjnych.

Kolegium adwokatów sprawuje nadzór nad adwokaturą okręgu (odpowiednik województwa). Pracą kolegium kieruje prezydium, którego przewodniczący i obaj zastępcy otrzymują stałe wynagrodzenie. Jeden z zastępców przewodniczącego prowadzi — jak już zaznaczono wyżej — sprawy dyscyplinarne (rzecznik dochodzeniowy).

Kolegium adwokatów prowadzi kontrolę pracy konsultacji bezpośrednio przez wizytacje osobiste członków kolegium oraz przez analizę sprawozdań finansowych (miesięcznych).

Kolegium adwokatów sprawuje w pewnym stopniu administrację konsultacji i na ten cel pobiera 30% wpływów konsultacji. Z wpływów tych opłaca wynagrodzenie członków prezydium, kierowników konsultacji, pracowników administracyjnych kolegium i konsultacji, a ponadto wypłaca zaliczki za obrony z urzędu.

Wynagrodzenia za obsługę prawną uregulowane są w taksie uchwalonej w kwietniu br. „Taksa” zredagowana jest podobnie jak nasza: różni ona rodzaje spraw, wartość przedmiotu sporu, pracowitość itp. elementy, które pozwalają na określenie prawidłowego wynagrodzenia.

Zastępstwa substytucyjne rozliczane są przez zespół według nakładu pracy.

„Urzędówki” są płatne, przy czym właściwe wynagrodzenie zasądza sąd w wyroku i egzekwuje należności razem z kosztami. Po wyegzekwowaniu należności za obronę z urzędu sąd przekazuje należność do kolegium, a to do konsultacji — na konto zainteresowanego adwokata.

Przed wyegzekwowaniem należności za obronę z urzędu adwokat prowadzący sprawę otrzymuje z kolegium — przez konsultację — wynagrodzenie zaliczkowe. Po wyegzekwowaniu należności od skazanego adwokat otrzymuje wyrównanie do wysokości należnego mu wynagrodzenia.

Wynagrodzenie netto adwokata stanowi suma wpłat na jego konto ze wszystkich spraw po potrąceniu 30% na rzecz kolegium.

Obecnie przygotowywany jest projekt zmian w zakresie sposobu obliczania wynagrodzeń adwokatów. Projektuje się również ustalenie dolnej granicy wynagrodzeń.

Renty dla adwokatów płatne przez państwo są dość wysokie, ale mimo to adwokaci niechętnie na nie przechodzą.

Postępowanie dyscyplinarne prowadzi kolegium adwokatów. W postępowaniu dyscyplinarnym adwokat może być skazany, jeżeli nie upłynął jeszcze rok od dnia popełnienia wykroczenia do dnia wszczęcia postępowania. Termin ten jest taki sam, jaki obowiązuje w stosunku do wszystkich ludzi pracy w wypadku dopuszczenia się przez nich uchybień dyscyplinarnych.

W Moskwie i Leningradzie działa przy miejscowym Kolegium Adwokatów Społeczny Naukowo-Badawczy Instytut Obrony Sądowej. Członkami tych instytutów są wybitni adwokaci i pracownicy nauki. Zadaniem obu tych instytutów jest przygotowanie opracowań (artykułów) dotyczących pracy zawodowej adwokatów. W roku bieżącym Instytut w Leningradzie wydał 2 zbiory artykułów. Wydawnictwo to nie jest periodykiem. Instytut w Moskwie powołany został na jesieni 1965 r. Członkowie Instytutu prowadzą również wykłady na uniwersytecie (na wydziale prawa) z zakresu zagadnień adwokackich. Wykłady te cieszą się szczególnym zainteresowaniem studentów.

W toku rozmów z „Iniurkolegium” wymieniono poglądy na temat zakresu wzajemnej pomocy prawnej między „Iniurkolegium” a Zespołem Specjalistycznym w Polsce. Ustalone zostały wstępne zasady umowy. „Iniurkolegium” przedstawiło swój projekt, który po uzgodnieniu nasyżych uwag zostanie podpisany w Warszawie.

Delegacja polska spotykała się wszędzie z wielką serdecznością. Radzieccy koledzy wiele opowiadali o swojej codziennej pracy, bardzo silnie akcentowali wzrost w ostatnich latach autorytetu adwokatury. Przyczyn tego dopatrywali się z jednej strony we wzrastającym poziomie pracy zawodowej, a z drugiej w szerokiej aktywności społecznej adwokatów. Z wypowiedzi przedstawicieli Komisji Prawniczych ZSRR i RSFRR wynikało, że czynniki te wysoko cenią wkład adwokatury radzieckiej w prawidłowe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości i kształtowanie świadomości prawnej obywateli.

Radzieccy koledzy żywo interesowali się ustrojem adwokatury polskiej i przebiegiem realizacji reformy. Należy sądzić, że wzajemna wymiana doświadczeń może być obustronnie bardzo korzystna.

JAN KANTY CISEK

O roli kierownika zespołu*

Zespoły adwokackie są podstawowymi jednostkami organizacyjnymi adwokatury i mają osobowość prawną. Rola kierowników, wyposażonych przez ustawę i przepisy wykonawcze w bogaty arsenał uprawnień i obowiązków, jest wyrazem decentralizacji samorządu zawodowego i powinna rzutować na oblicze całej adwokatury oraz dawać świadectwo działalności własnej izby.

Zebrańskie stwarza dogodne warunki dla wnikliwej oceny działalności zespołów Izby łódzkiej, gdyż prócz kierowników biorą w nim udział członkowie zespołu wizytatorów oraz dwóch kolegów z Centralnego Zespołu Wizytatorów. Obecni są także na zebraniu pierwszy sekretarz POP adwokatury łódzkiej oraz inni koledzy adwokaci-członkowie PZPR.

Udział członków partii pozwoli na wszechstronną i pożyteczną konfrontację poglądów. Należy bowiem uznać, że tam, gdzie rozważa się podstawowe dla działalności adwokatury łódzkiej zagadnienia z zakresu spraw zawodowych i społecznych, nie może zabraknąć głosu aktywu partyjnego w osobach jego przedstawicieli. Od aktywu partyjnego bowiem, od jego zaangażowania zależy w dużej mierze powodzenie realizacji tych zadań, jakie nakreślają przed adwokaturą warunki ustrojowo-społeczne. Również od postawy tego aktywu zależeć będzie w znacznym stopniu prawidłowa realizacja tej problematyki, którą zamierzamy tu omówić.

Zespół Wizytatorów przy Radzie Adwokackiej powinien promieniować bezpośrednio na wyniki pracy zespołów. Wynika to z zakresu ustawowych i regulaminowych uprawnień i obowiązków wizytatorów. Pełnią oni swoje funkcje z ramienia Rady Adwokackiej w sposób ustalony regulaminem. Nie przez przypadek

* Dnia 14.V.1966 r. Rada Adwokacka w Łodzi zorganizowała zebranie kierowników zespołów oraz wizytatorów swojej Izby. Na zebraniu tym został wygłoszony niniejszy referat. Aczkolwiek autor porusza zagadnienie na tle oceny sytuacji w Izbie łódzkiej, to jednak Redakcja uznała, że wiele zjawisk ma szerszy aspekt i że wnioski artykułu mogą być wykorzystane w innych izbach. Tym się kierując, publikujemy niniejsze przemówienie z nieznacznymi skrótami (Red.).